

PROFILUL STRUCTURII PSIHOLOGICE A VIITORILOR ASISTENȚI SOCIALI DIN PERSPECTIVA ANALIZEI TRANZACȚIONALE

THE PSYCHOLOGICAL STRUCTURE PROFILE OF THE FUTURE SOCIAL WORKERS FROM THE TRANSACTIONAL ANALYSIS PERSPECTIVE

Loredana Marcela TRANCĂ¹, Oana Alexandra MORCAN²

¹ Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Catedra de Asistență Socială

E-mail: loredanasimerea@socio.uvt.ro

² Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației și Asistență Socială

E-mail: morcanoana@yahoo.com

Abstract

The present work paper has the purpose to present in a conciseness form an image over the students' personalities who study social work from the transactional analysis theory perspective. Applying the transactional analysis theory we can notice how the future specialists from the social work field express their personality on a behavioral plan in their relationships with the clients. According to personality structural analysis model of Ego, in each individual person coexists three fundamental states of ego: the Parent Ego state, the Adult Ego state and the Child Ego state. The results of the study indicates a preponderance of social workers in the Adult state for the future which requires a realistic and rational behavior, relating itself directly to the situation and with the capacity of listening, reflection, analysis, evaluation and interpretation of different situations, circumstances or context.

Key words: transactional analysis, Parent Ego state, Adult Ego state, Child Ego state, egogram

Cuvinte cheie: analiză tranzacțională, starea de Părinte, starea de Adult, starea de Copil, egogramă

1. Introducere

Analiza tranzacțională (AT) este o teorie explicativă a personalității umane care dezvoltă concepte și instrumente menite să ajute în înțelegerea structurii psihice și comportamentale. Teoria își are originea în lucrările lui Eric Berne, considerat inima culturii analizei tranzacționale[1] (1950), fiind continuată și dezvoltată mai apoi de către Thomas Harris (1969), J.M. Dusay și K.M. Dusay (1978).

Eric Berne pornește de la premisa că fiecare individ se exprimă sau acționează într-o situație printr-un set de comportamente, gânduri și sentimente caracteristice celor trei sisteme diferite sau stări ale Eului: Părinte, Adult sau Copil. Aceste stări active și dinamice nu au legătură cu vârsta unei persoane (excepție este copilul foarte mic, la care starea de adult sau de părinte nu s-a structurat încă), ele sunt direct observabile ca parte a personalității, în fiecare moment ieșind la suprafață o anumită stare. Teoria analizei tranzacționale încearcă să explice capacitatea umană de a se schimba cu mare ușurință dintr-un moment în altul în personalități distincte.

Pentru viitorii specialiști din domeniul asistenței sociale este important să înțeleagă această teorie atât pentru a se cunoaște pe sine, cât și pentru a putea educa și a stabili o relație egală de lucru cu asistații în vederea realizării unor comportamente productive de rezolvare a problemelor.

2. Metodologia și rezultatele cercetării

Prin cercetarea realizată în perioada octombrie – decembrie 2009, ne-am propus să conturăm un profil al personalității viitorilor asistenți sociali din perspectiva teoriei analizei tranzacționale, încercând să observăm care dintre cele trei diviziuni ale personalității sunt caracteristice acestora.

În studiul nostru am plecat de la premisa că viitorii asistenți sociali manifestă cu preponderență un ansamblu de idei, opinii și emoții caracteristice stării de Adult, iar starea de Copil este cel mai puțin pusă în evidență pentru a nu le fi subminată autoritatea și pentru a putea stabili o relație suportivă și funcțională cu persoanele aflate în dificultate ce le solicită sprijinul.

Instrumentul de lucru folosit în cadrul cercetării este egograma. Ea constă în reprezentarea grafică a nivelului de energie alocat fiecărei stări a Eului. Eșantionul este alcătuit din 348 de studenți la Asistență Socială, dintre care 298 studenți la Universitatea de Vest din Timișoara, iar 50 studenți la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

Datele colectate confirmă ipoteza studiului. Peste jumătate dintre participanții la studiu (56 %) au predominantă starea de Adult sau *neopsyche* caracterizată prin orientare asupra realității obiective, luciditate, discreție, realism, responsabilitate, lipsă de prejudecăți. Starea de Adult este ipostaza intelectului rațional, care exprimă empatie cu expresii emoționale gradate cu o tendință de reducere a efuziunilor sentimentale.

Un viitor asistent social care are predominantă starea de Adult este asemenea unui computer interior în legătură cu lumea exterioară, neutru față de sentimentele, dorințele și pulsuniile din Copil, pe de-o parte și prejudecățile din Părinte, pe de altă parte. Astfel, el poate avea față de clienții cu care intră în contact un comportament care răspunde direct la ceea ce se întâmplă în acel moment și în acel loc.

În procesul de intervenție asistenții sociali intră în contact cu diverse persoane care au personalități diferite, de aceea trebuie să se adapteze în funcție de specificul fiecărui caz. Atunci când evaluează o situație, adesea starea prevalentă este cea de Adult în care asistentul social activează capacitatea de a observa atent în mediul exterior, de a interpreta cu claritate spusele clientului, de a testa, a face deducții, a analiza probabilitățile, a concluziona și a ajuta clientul să ia cele mai bune decizii. În relațiile cu clienții, specialiștii care intervin și se află în starea de Adult judecă faptele ferm, detașat, nu se lasă tulburați de emoții și se exprimă verbal clar, cu precizie și logică, folosesc interogații și reformulări caracteristice răspunsurilor empaticе, sumarizării și parafrazării pentru o mai bună comunicare. Atunci când asistentul social se află în starea de Adult, procesul comunicării dintre el și client este cel mai eficient.

La polul opus, așa cum am admis în prealabil, starea de Copil sau *archeopsyche* este cea mai puțin evidentă în relațiile viitorilor asistenți sociali cu asistații (16,4%). Considerăm că această diviziune a personalității, starea de Copil, nu este prezentă în mod considerabil în procesele de interacțiune și comunicare dintre viitorii profesioniști și clienți deoarece această stare este conștient controlată pentru a nu le fi subminată autoritatea în fața clienților. Trebuie avut în vedere că există posibilitatea ca acest autocontrol și autocenzură permanentă a stării de Copil să creeze sentimente de nemulțumire, o resimțire permanentă de a fi pregătit pentru situații imprevizibile, dar și frustrare datorată reprimării pornirilor spontane, creative.

Starea de Copil conține zestrea instinctuală a unei persoane. Ea reprezintă terenul de manifestare a pulsuniilor, dorințelor și sentimentelor[2] și se divizează în Copil Spontan, Copil Adaptat și Copil Rebel. Dintre participanții la studiul nostru 8,6% aveau predominantă starea de Copil Spontan, 2,7% starea de Copil Adaptat și 5,1% starea de Copil Rebel. Starea de Copil Spontan este evidențiată prin exuberanța comportamentului unei persoane, creativitate, intuiție, spirit ludic, curiozitate. Când starea de Copil Adaptat este vădită, persoana ține cont de reguli, se conformează, își reprimă propriile trebuințe[3], face posibilă acceptarea socială și preîntâmpină situațiile neplăcute. În general o persoană aflată în starea de Copil Rebel are un comportament nesupus rigorilor unei discipline sau unor reguli, se revoltă, contestă, se împotrivesc și sfidează autoritatea interlocutorului.

În proporție de 27,6%, participanții la studiul nostru au predominantă starea de Părinte sau *eteropsyche*, care și ea la rândul ei se divizează în Părinte Normativ și Părinte Grijuliu. Starea de Părinte Grijului, caracteristică pentru 25% dintre studenții la asistență socială cărora li s-a realizat egograma, se referă la declanșarea comportamentelor empaticе, afective, încurajatoare, de grijă și ocrotire a celorlalți, de suport și susținere, care transmite în jur sentimente de protecție și siguranță, încredere și confort psihic. Părintele grijului implică grija oferită de pe poziția unei preocupări autentice pentru persoana ajutată[4]. Dacă starea de Părinte Grijuliu este a doua stare dominantă a participanților la studiu, starea de Părinte Normativ se regăsește în cel mai mic procent, respectiv 2,6%. Aceste persoane au o tendință de dominare a celorlalți, de autoritate, care oprimă, stabilesc norme și principii, critică, controlează, devalorizează, avertizează, cenzurează[5].

3. Concluzii

Cele trei stări ale Egoului cu diviziunile lor sunt prezente în fiecare persoană și funcționează independent una de cealaltă. Un viitor asistent social are nevoie de manifestarea echilibrată a acestor structuri coerente de sentimente și experiențe direct legate de un model consistent de comportament pentru a menține o relație interpersonală adecvată și pentru a da dovadă de profesionalism în activitatea pe care urmează să o desfășoare.

Înainte de a cunoaște personalitatea clienților cu care intră în contact, trebuie să se cunoască pe sine, iar analiza tranzacțională este o metodă adecvată de cunoaștere a personalității. Un viitor asistent social are nevoie de manifestarea stării de Adult în relațiile cu asistații pentru a rezolva probleme imediate, din acel moment și din acel loc și pentru a aborda situațiile într-o manieră adaptată și eficace. Are nevoie de starea de Părinte pentru a fi atent la prejudecăți, dar și pentru a fi la dispoziția celor care îi cer sprijinul. Și nu în ultimul rând, are nevoie de starea de Copil pentru a regăsi creativitatea, spontaneitatea și intuiția în vederea soluționării problemelor.

Cu ajutorul analizei tranzacționale un viitor asistent social poate să înțeleagă propriul stil de a munci, să își dezvolte punctele sale forte pentru a le compensa pe cele slabe, să înțeleagă abordările și nevoile clienților cu care lucrează pentru a-i ajuta să își îmbunătățească calitatea vieții și să rezolve situațiile de criză, și nu în ultimul rând să fie un catalizator care facilitează schimbarea în bine pentru clienții săi.

BIBLIOGRAFIE

1. Erskine, R.G. (2009) The Culture of Transactional Analysis: Theory, Methods, and Evolving Patterns. *Transactional Analysis Journal* 39(1), 20.
2. Prelici, I. (1997) *A educa înseamnă a iubi*. București: Editura Didactică și Pedagogică, p.107.
3. Mitrofan, I. (coord.) (2000) *Orientarea experiențială în psihoterapie. Dezvoltare personală, interpersonală, transpersonală*. București: Editura S.P.E.R. p.181.
4. Stewart, I., Joines, V. (2004) *AT astăzi: o nouă introducere în analiza tranzacțională*. (trad. Chevereșan, C., Chevereșan, L.) Timișoara: Mirton, p.29.
5. Lawrence, L. (2007) Applying Transactional Analysis and Personality Assessment to Improve Patient Counseling and Communication Skills. *American Journal of Pharmaceutical Education* 71(4), p. 3.